

دانشگاه پیام نور

واحد تهران جنوب

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق

گرایش حقوق بین الملل

موضوع

مطالعه تطبیقی حفاظت از محیط زیست

در حقوق بین الملل و ادیان الهی با تاکید بر دین اسلام

استاد راهنما:

عسکر جلالیان

استاد مشاور:

حسین آل کجباف

دانشجو:

جلالدین نجم الدین طه

نیمسال دوم سال تحصیلی 1399-400

تقدیم به:

* پدر مرحوم، که
بزرگ‌ترین استاد و
راهنمای زندگی‌ام بود.

* مادر گرانقدرم که
همواره دعای خیر او،
پشتوانه من بوده است.

* همسر مخلص و عزیزم که
در تحمل مشکلات زندگی،
مرا یار و یاور بوده است.

* به فرزندان عزیزم (هدی،
امید، ناصر، اسماء، سوما،
سیما) که هر کدام باعث
نور چشمهایم هستند.

* تمام کسانی که مرا علم
آموختند.

به نام خدا

منشور اخلاق و پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور یاسداشت مقام بلند دانش و پژوهش، و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضای هیئات علمی واحدهای دانشگاه پیام نور متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیتهای پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم :

۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و فناوری به آن، و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.

۲ - اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهندگان و سایر صاحبان حقوق.

۳ - اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهشی.

4- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی، و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

5- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی، حفاظت از اموال، تجهیزات، و منابع در اختیار.

6- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمانها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق .

7- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمتها در انجام تحقیقات، و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی .

8- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات، و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان، به غیر از مواردی که منع قانونی دارد .

9- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیر حرفه ای، و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب (جلال الدین نجم الدین طه) دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته تخصصی در رشته (حقوق بین الملل) که در تاریخ 20/ اسفند / 1399 از پایان نامه خود تحت عنوان (مطالعه تطبیقی حفاظت از محیط زیست در حقوق بین الملل و ادیان الهی با تاکید بر دین اسلام) دفاع نموده ام، بدینوسیله متعهد می شوم:

- 1- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده، و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.
- 2 - این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (همسطح، پایین تر، یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارایه نشده است.
- 3- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ، ثبت اختراع و غیره از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزها مربوطه را اخذ نمایم.
- 4- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و، واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده، و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: جلال الدین نجم الدین طه

امضاء:

چکیده:

محیط زیست یکی از مهمترین مؤلفه های حیات بشری است. این مسأله دارای ابعاد گسترده ای می باشد که شناخت ابعاد زیست محیطی و پرهیز از تخریب آن، از روشترین تکالیف بشری محسوب میگردد. هرچند مسئله محیط زیست با مفهوم رایج و متداول آن در عصر حاضر، بحثی کاملاً نو و تازه است؛ اما میتوان قواعد و مقررات مورد نیاز آن را از متون روایی استخراج کرد. بررسی مناسبات بین دو حوزه حدیث و محیط زیست این امکان را فراهم میکند که روایات زیست محیطی مورد بررسی قرار گیرند.

روش تحقیق: این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با بهره جویی از منابع کتابخانه ای-اسنادی به مطالعه تطبیقی حفاظت از محیط زیست در حقوق بین الملل و ادیان الهی با تاکید بر دین اسلامی و اینکه در تطبیق میان حقوق بین الملل و دین اسلام چه راهکارهای حقوقی برای نهادینه کردن حفاظت از محیط زیست قابل ارائه است، پرداخته شده است.

نتیجه گیری: براساس نتایج بدست آمده، اهم از محورهای زیست محیطی که در روایات مورد تصریح قرار گرفته اند اسلام به مسائل زیست محیطی توجه خاصی دارد و عمق توجه آن را می توان با بررسی آیات قرآنی که دارای وجوه زیست محیطی هستند، دریافت. در اسلام در خصوص بعضی از مسائل زیست محیطی احکام صریح و ثابته وجود دارد و حکم برخی دیگر از مسائل را باید با توسل به احکام کلی و عام دریافت.

با توجه به الهی بودن ادیان مختلف و تطابق آن با فطرت انسانی همواره احکام و قوانین ادیان الهی در راستای زندگی سالم انسانها در محیطی پاک و نیالوده مطرح شده است در نتیجه هماهنگی فعالیت های انسانی طبق اصول دینی، با نظام حاکم بر طبیعت می تواند به عنوان عاملی اساسی در راه بهتر زیستن بیان شود که به این ترتیب انسان را از تخریب و فساد در طبیعت باز خواهد داشت.

واژگان کلیدی:

محیط زیست، حفاظت از محیط زیست، حقوق بین الملل، ادیان الهی، دین اسلام

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
3	تقدیم
4	منشور اخلاق و پژوهش
6	تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد
7	چکیده
	فصل اول: کلیات
15	مقدمه
15	طرح مساله
19	اهداف
19	سوالات
20	فرضیات
20	روش تحقیق
21	روش گردآوری اطلاعات
21	هدف پژوهش
21	ضرورت و اهمیت پژوهش
24	پیشینه پژوهش
29	ساختار تحقیق
	فصل دوم: مبانی و مفاهیم ادبیات تحقیق
32	مقدمه
32	تعریف محیط زیست
34	تعریف تخریب محیط زیست
36	تعریف آلودگی
36	تعریف آلودگی محیط زیست

37	انواع محیط زیست
38	عناصر بی جان محیط زیست
39	عناصر جاندار محیط زیست
40	منابع آلودگی محیط زیست
40	انواع آلودگی‌های محیط زیست
41	اقسام متعلقات آلودگی‌های محیط زیست
41	آلودگی هوای
41	عوامل ایجاد کننده آلودگی هوا
42	آثار آلودگی هوا بر انسان و حیوانات و نباتات
49	گرم شدن زمین
50	آلودگی‌های اتمی

فصل سوم: محیط زیست در حقوق بین الملل

52	مقدمه
53	تحولات حقوق بین الملل محیط زیست
53	قبل از کنفرانس استکهلم
54	از کنفرانس استکهلم تا منشور جهانی طبیعت
55	از منشور جهانی طبیعت تا کنفرانس ریو 1992
56	از کنفرانس ریو تا کنفرانس ریو 2012
57	منابع حقوق بین الملل محیط زیست
59	منابع الزام آور حقوق بین الملل محیط زیست
60	منابع اصلی حقوق بین الملل محیط زیست
60	قاعده آمره بین المللی
62	معاهدات بین المللی زیست محیطی

63	عرف بین المللی
64	اصول کلی حقوقی
66	۱. اصل حاکمیت و اصل استفاده‌ی غیرزیان بار از سرزمین
66	ب. اصل همکاری
68	ج. اصل اطلاع رسانی
69	د. اصل پرداخت غرامت توسط آلوده‌ساز
70	ه. اصل مشارکت
72	و. اصل حفاظت محیط زیست
73	ز. اصل جلوگیری (پیشگیری)
75	ح. اصل احتیاطی
76	ط. اصل ارزیابی اثرات زیست محیطی
76	ی. اصل توسعه پایدار
77	منابع فرعی حقوق بین الملل محیط زیست
78	آراء و رویه قضایی بین المللی
84	دکترین حقوقی و نظرات علمای برجسته حقوق بین الملل
85	منابع جدید حقوق بین الملل محیط زیست
85	قطعه‌نامه‌ها و تصمیمات الزام آور صادره از سازمان‌های بین المللی
86	اعمال یک‌جانبه دولت‌ها
87	منابع غیرالزام آور حقوق بین الملل محیط زیست (حقوق نرم)
91	مفاهیم بنیادین حقوق بین الملل محیط زیست
94	مسئولیت بین المللی دولت‌ها در قبال خسارات زیست محیطی
101	منشاء و مبنای مسئولیت بین المللی دولت‌ها در قبال خسارات زیست محیطی
103	اثار و نتایج حقوقی مسئولیت بین المللی دولت‌ها در قبال خسارات زیست محیطی

104	تعهدات دولت مسئول به توقف رفتار متخلفانه و عدم تکرار آن
105	جبران خسارت ناشی از فعل متخلفانه
106	بند اول. اعاده وضع به سابق
107	بند دوم. پرداخت غرامت
108	بند سوم. جلب رضایت زیان دیده
109	بند چهارم. غرامت تأخیر تأدیه

فصل چهارم: محیط زیست در سایر ادیان به ویژه دین اسلام

112	مقدمه
114	نگرش مسیحیت به محیط زیست
114	نسبت سنجی میان الهیات مسیحی و بحران زیست محیطی
116	رویکردها و مدل‌های الهیاتی مسیحیت در رفع بحران زیست محیطی
118	مدل طبیعت به عنوان بدن خدا (تجسم خدا در طبیعت)
119	مدل طبیعت به عنوان خود خدا (همه خدایی)
121	رویکرد درون مسیحی
121	مدل خلقت نیکو (خدا به عنوان همسر طبیعت)
126	مدل فرجام نیکو (خدا به عنوان ناجی طبیعت)
131	نگرش یهودیت به محیط زیست
131	مقدمه
133	دین یهود و محیط زیست
142	نگرش دین زرتشتی به محیط زیست
148	مراقبت از حیوانات و جانوران
151	محیط زیست در دین اسلام
152	محیط زیست در منابع و قواعد فقهی
152	محیط زیست در قرآن

152	محیط زیست در سنت
153	زمین در قرآن و روایات
154	گیاهان در قرآن و روایات
155	حیوانات در قرآن و روایات
155	عقل و سیره عقلا
157	حفظ و حمایت از محیط زیست در قواعد فقهی
167	حفظ و حمایت از محیط زیست در احکام فقهی
167	مفهوم مالکیت عمومی و تأثیر آن بر حمایت و حفاظت از محیط زیست
168	مشترکات عمومی و تأثیر آن بر حفظ و حمایت از محیط زیست
169	تعهد و تکالیف حکومت اسلامی در قبال حفظ و حمایت محیط زیست
169	وظایف حکومت اسلامی در قبال حفظ و حمایت از محیط زیست
169	تدوین قوانین زیست محیطی بر پایه اصول و مقررات الهی
170	تضمین اجرای قوانین زیست محیطی در حکومت اسلامی
171	تعهدات و پیمان‌های اسلامی در قبال حفظ و حمایت از محیط زیست
172	بهره‌وری انسان از محیط زیست
	<u>فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری</u>
178	نتیجه‌گیری
178	در جواب سوال اصلی
179	در جواب سوال فرعی اول پژوهش
182	در جواب سؤال فرعی دوم پژوهش
185	در جواب سؤال فرعی سوم پژوهش
187	پیشنهادها و راهکارها
190	منابع - منابع فارسی

195

منابع عربی و کردی

198

منابع لاتین

فصل اول: کلیات

1-1 مقدمه

هدف از این فصل بیان کلیاتی از پژوهش جهت آشنایی با چهارچوب کار می‌باشد به گونه‌ای که مساله پژوهش شرح داده شده و بر اساس آن اهداف و فرضیه‌های پژوهش و همچنین روش شناسی پژوهش به صورت کلی معرفی می‌گردد در این فصل ابتدا مساله پژوهش بیان می‌شود و سپس ضرورت و اهمیت تحقیق مورد بررسی قرار خواهد گرفت در ادامه اهداف و فرضیات پژوهش توضیح داده خواهد شد و نهایتاً آخرین بخش از این فصل به تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش می‌پردازد.

2-1 طرح مساله

همواره طبیعت از مهمترین ارکان حیات بشری به شمار آمده است. از این رو، احترام به محیط زیست در همه ادوار تاریخی مطمح نظر بوده است. در حقوق بین‌الملل معاصر سعی بر حمایت از محیط زیست شده که در قالب حقوق بین‌الملل محیط زیست تبلور یافت.

حقوق بین‌الملل محیط زیست به عنوان سلسله‌ای از حقوق بین‌الملل قراردادی و عرفی ناظر بر روابط تابعان حقوق بین‌الملل در زمینه حفاظت از محیط زیست کره زمین، جدیدترین و در عین حال از نظر موضوعی گسترده‌ترین شاخه حقوق بین‌الملل عمومی است. هدف از وضع قوانین حقوق بین‌الملل محیط زیست که در پی آلودگی‌های وسیع و تخریب ابعاد گسترده کره زمین به وجود آمده‌اند، فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای بهره‌مندی نسل حاضر و نسل‌های آینده بشر از حق برخورداری از محیط زیست سالم، تضمین امنیت زندگی بر روی کره زمین و ایجاد زمینه‌های لازم برای دستیابی به توسعه پایدار شکل گرفته است از همین رو کاملاً واضح است که قواعد حقوق بین‌الملل محیط زیست به آن دسته از قواعدی که هدف آن‌ها منافع مشترک بشریت است، تعلق پیدا کند. واقعیت حاکی از آن است که هدف حقوق بین‌الملل محیط زیست آن است تا شرایط بهتری برای حیات بشری فراهم نمایند. از طرفی حفاظت از محیط زیست را به عنوان بنیادی‌ترین اصل برای برخورداری از زندگی و کرامت انسانی می‌داند و از سوی دیگر این امر را میسر کرده که در قبال چالش‌های جهانی در ابعاد منطقه‌ای و جهانی از حقوق محیط زیست حفاظت کند. حقوق بین‌الملل محیط زیست با تضمین‌های اساسی مندرج در میثاق حقوق مدنی و سیاسی همچون حق زندگی و حق بهداشت، ارتباط تنگاتنگی دارد. از سوی دیگر برخورداری از استانداردهای مناسب جهت سلامتی، بر

همبستگی شدید بین حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با حقوق محیط زیست، تأکید می‌ورزد. علاوه بر این، امروزه محیط زیست در معرض آسیب‌های جدی و فراوانی قرار گرفته است. محیطی که به مثابه بستر حیات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، لازمه تداوم حیات هر انسان است. محیطی که انسان باید در آن به نحوی مناسب، ایمن، عاری از بیماری و آلودگی زیست نماید.

ارتباط دین و محیط زیست به عنوان راهکاری اساسی در برطرف کردن مسائل پیش روی بشر مطرح گردیده است در ادیان مختلف قوانین زیست‌محیطی به طریقی مختلفی ذکر شده و مورد توجه قرار گرفته‌اند.

دین زرتشت

دین زرتشت نخستین دینی است که به محیط زیست و اکولوژی توجه کرده است، در این دین هر آنچه که داده خداست پاک و دوست داشتنی است، در کتاب اوستا آمده است: آب‌های چشمه را می‌ستاییم / آب‌های گذرها را / به هم پیوستگی‌های راه را / و به هم آمدن‌های راه را / کوه‌های آبریزان را می‌ستاییم / دریاچه‌های آیزا را / و کشتزارهای سودبخش گندم را / نگهدار و آفریدگار را می‌ستاییم / زمین و آسمان را / و باد چالاک مزدا آفریده را / و کوه البرد را / زمین و همه چیزهای نیک را می‌ستاییم .

در این آیین، همه نعمت‌های خداوندی را در هر جا که باشند، می‌بایست ارج گذاشت و حمایت نمود. پی آن زرتشت، روحانیون که حاضر نبودند به کلی از خدایان پنداری دست بکشند عده‌ای از آن‌ها را با نام ایزد یا فرشته وارد دین کردند. در این مرحله ایزدان یا فرشتگان، آفریده اهورامزدا هستند و برای آنکه منشأ اثر باشند برای هر یک از آن‌ها وظیفه‌ای معین کردند. آن‌ها عموماً حامی و پشتیبان عناصر و پدیده‌های طبیعی شدند. شناخت وظایف ایزدان اهمیت محیط زیست و جلوگیری از آلودگی‌ها را در سنت زرتشتی تأکید می‌کند. از جمله آناهیتا و آبان، فرشتگان پاسدار آب، آذر و نیر یوسنگ، فرشته‌های پاسدار آتش، زامیا فرشته پاسدار زمین و خاک و ویو فرشته پاسدار باد و هوا است. فرشته‌های هم حامی خورشید، ماه، ستارگان، باران و همچنین مراقب رعایت پاکی و درستی و ... هستند.

دین یهود

در تعلیمات تورات آمده است که خداوند هر یک از موجودات را با حق مخصوص خود آفریده است و در واقع برای تمام پدیده‌های طبیعی حق قانونی در نظر گرفته است. البته با توجه به تحریفات اساسی در این دین بسیاری از آداب و قوانین حاکم بر مسائل زیست محیطی مورد بی‌مهری قرار گرفته است.

دین مسیحیت

در کتاب‌های عهد قدیم و جدید در مسیحیت، نگاه ویژه‌ای به طبیعت وجود دارد؛ به طوری که بر اساس آیین این دین انسان حق ندارد به مصرف احتمال خطر برای بقای خودش، دست به تخریب و نابودی طبیعت بزند، در این دین حق برتری انسان نسبت به سایر موجودات نمی‌تواند مجوزی برای سوءاستفاده و نابودی نعمت‌های طبیعی و خدادادی باشند

آیین بودا

دکتر سوزوکی محقق مشهور ذنیدیسیم علل آشفتگی‌های روحی و معنوی انسان غربی را در ذهن‌گرایی، علم‌گرایی و بیگانگی با طبیعت می‌داند. "بودا می‌گوید (همانگونه که مادر با به خطر انداختن زندگانی خود فرزندش را حفظ می‌کند، مهر بی‌پایان را نیز باید درباره همه‌ی موجودات زنده در خود شکوفا نمود.

آیین هندو

در آیین هندو اگر چه بشر در رأس هرم تکامل است، اما عاملی جدا از کره زمین و سایر مخلوقات نیست. در کتاب مهابراتا آمده است ((اگر یک درخت گل یا میوه در یک دهگانه وجود داشته باشد، آن مکان برای پرستش و احترام با ارزش می‌شود))

برای تحقق اخلاق زیست محیطی هفت توصیه رد سلطه انسان بر طبیعت، همزیستی با محیط زیست، جلوگیری از سلطه بر طبیعت و اتلاف منابع، مسئولیت‌پذیری نسبت به رفتار با طبیعت، حفاظت از محیط زیست، تقدسی محیط زیست به دلیل یگانگی آن با خداوند و منع خود فراموشی به دلیل ایجاد بحران‌های زیست محیطی بیان می‌شود

و بلاخره از منظر اسلام به عنوان یک دین جامع و کامل میان انسان و طبیعت رابطه وجود دارد که در تعالیم اسلامی طبیعت در اختیار انسان‌ها قرار گرفته تا از آن بهره‌برداری معقول نمایند و از اتلاف و نابودی آن خودداری نمایند. چنین حقی در قرآن کریم شناسایی شده و از جنبه‌های مختلفی به آن پرداخته شده است و توصیه شده که از طبیعت به عنوان امانتی الهی استفاده نمایند و حق آیندگان رعایت شود. در تعالیم اسلام با بررسی آیات و روایات روشن می‌شود که محیط زیست به عنوان یکی از مباحث حیاتی مورد توجه قرار گرفته است. اسلام یکی از نیازهای اساسی بشر را در پیوند با محیط زیست و در محیط زیست لحاظ نموده است. انسان در دامان طبیعت متولد می‌شود، در آن رشد می‌کند و به طبیعت نیازمند است. از طرف دیگر، طبیعت هم به گونه‌ای خلق شده است که در خدمت انسان باشد و نیازهای او را برطرف نماید.

اسلام دین خاتم که خدا آنرا پسندیده تا دستور باشد برای تمام بشریت. قرآن به محیط زیست و بر حفاظت آن خیلی اهمیت داده و بنابراین که اسلام آخرین ادیان است و دین عمومی و برای همگان است و دین شامل همه اطراف زندگی آدمی‌ها از لحاظ مادی و از لحاظ معنوی است و بدیهی است که محیط زیست در شمولیت اسلام واقع است. چون محیط زیست صحنه‌ای تحقیق جانشینی انسان است که خداوند انسان را بخاطر خلافت و جانشینی خلق کرده است. بنابراین اگر محیط اطراف زندگی انسان سلامت و پاک و تندرستی نباشد، آن خلافتی که خداوند طلب تحقق آن کرده است، ممکن نمی‌باشد.

اسلام مکتبی جامع و جهان شمول است که همه انسان‌ها را در همه اعصار مخاطب قرار داده و کلیه موضوعات را مورد توجه قرار داده است تا نیازهای حقیقی و راستین جوامع بشری را تأمین نماید و از این طریق سعادات ابناء بشری را محقق کند. اسلام پاسخ‌گویی به نیازهای متغیر انسان در هر دورانی است و قوانینی بر این روابط و شئون وضع نموده است. البته این به آن معنا نیست که برای هر موضوع با عنوان خاص و متداول امروز حکم خاصی را مقرر داشته باشد، بلکه کلیات و قواعدی در اسلام وجود دارد که می‌توان حکم هر موضوع را از آن به دست آورد. یکی از همین موضوعات محیط زیست است، محیط زیست با مفهوم رایج و متداول آن در عصر حاضر، بخشی شامل نو و تازه است.

در قرآن کریم هم سوره‌های زیادی با یکی از عناصر طبیعت نام گذاری شده‌اند، نظیر سوره‌های مبارکه‌ی بقره، رعد، تحمل، عنکبوت، نجم، حجر، شمس، حدید، لیل، قمر

انسان در برابر خداوند و هستی و آفرینش مسئول است و با صلح و آرامش دان کنار محیط زیست به عنوان یک حق بستر که در دهه‌های اخیر مطرح شده حق انسان‌ها را در داشتن محیط زیست سالم و امن مطرح نموده و این حق در تعالیم اسلامی هم مورد توجه بوده است. در متون دینی تأکید شده انسان به عنوان اشرف مخلوقات و جانشین خداوند بر روی زمین حتی استفاده از نعمت‌های الهی را دارد اما این استفاده نباید به گونه‌ای باشد که حق دیگران در بهره‌برداری از این نعمت الهی در معرض خطر قرار گیرد و با موجب تضییع حق نسل‌های آینده گردد.

بنابراین در این پژوهش به مطالعه تطبیقی حفاظت از محیط زیست در حقوق بین‌الملل و ادیان الهی مخصوصاً در شریعت اسلام خواهیم پرداخت.

1-3 اهداف

1-3-1 هدف اصلی

- تبیین و شناخت حقوق محیط زیست در حقوق بین‌الملل محیط زیست و ادیان الهی به ویژه اسلام

1-3-2 اهداف فرعی

- تبیین و شناخت حقوق بین‌الملل محیط زیست
- تبیین و شناخت حقوق محیط زیست در ادیان الهی به ویژه اسلام
- بررسی تأثیرات قوانین حفظ محیط زیست در حقوق بین‌الملل محیط زیست.

1-4 سوالات

1-4-1 سوال اصلی

- تطبیق میان حقوق بین‌الملل و دین اسلام چه راهکارهای حقوقی برای نهادینه کردن حفاظت از محیط زیست ارائه داده است؟

1-4-2 سوال های فرعی

- مهمترین تاکیدات و تصریحات حقوق بین الملل و دین اسلام در حوزه حفاظت از محیط زیست چیست؟
- در سایر ادیان الهی چه تاکیدات و تصریحاتی در حوزه حفاظت از محیط زیست وجود دارد؟
- ملاحظات زیست محیطی اسلام یعنی آیات و روایات بیانگر کدامیک از اصول حفاظت از محیط زیست است؟

1-5-5 فرضیات

1-5-1 فرضیه اصلی

- راه کارهای حقوقی برای نهاده کردن حفاظت از محیط زیست در حقوق بین الملل و دین اسلام با یکدیگر مطابقت دارند.

1-5-2 فرضیه های فرعی

- حفاظت از محیط زیست در حقوق بین الملل و دین اسلام تاکید و تصریح شده است.
- در مجموعه قواعد و قوانین سایر ادیان و همچنین در منابع دین اسلام از جمله قرآن و احکام فقهی راهکارهای مناسبی در جهت حفظ حقوق محیط زیست ارائه شده است.
- ملاحظات زیست محیطی اسلام یعنی آیات و روایات بیانگر اصول حفاظت از محیط زیست می باشد.

1-6 روش تحقیق

پژوهش حاضر بر اساس روش تحقیق توصیفی - تحلیلی می باشد. روش توصیفی - تحلیلی استفاده از کتابخانه، گزارش سازمانها، استفاده از اینترنت، روش فیش برداری و ... را در بر می گیرد. همچنین نگارنده کار خود را بر این اساس استوار ساخته که تا با استفاده از مطالعه اصول و اقدامات بین المللی و احکام و قواعد فقهی و اسلامی راهکارهای مناسبی جهت حفظ محیط زیست ارائه دهد و همگان بتوانند از آن استفاده نمایند.